

Robert Vannoy, Wyjście na wygnanie, wykład 4A

Księga Wyjścia 21 i następne oraz Przegląd Przymierza

II. Izrael na pustyni D. Na Synaju, Wyjścia 19 do Liczb 10:10

1. Ustanowienie Przymierza na Synaju

mi. Księga Przymierza Wyjścia 20:22-23:33

Wróćmy do miejsca, w którym skończyliśmy ostatnim razem, czyli rzymskiej cyfry II, „Izrael na pustyni”, sekcja D, „Na Synaju, Wyjścia 19 – Liczb 10:10”, a pod D byliśmy w 1e. Jednym z nich jest „Ustanowienie Przymierza na Synaju”, a drugim „Księga Przymierza – Wyjścia 20:22-23:33”. Pamiętacie, jak mówiliśmy o Księdze Przymierza jako zastosowaniu fundamentalnej roli Dziesięciu Przykazań do bardziej specyficznych rodzajów spraw sądowych. Przyjrzelśmy się kilku tego przykładom. Pod koniec tej dyskusji wspomniałem, że istnieją inne kodeksy prawa starożytnego Bliskiego Wschodu, które zostały wykopane, przetłumaczone i opublikowane, abyś mógł je przeczytać – wymieniłem tam pięć z nich na slajdzie 17 – wszystkie z których, jak zauważyłeś, pochodzą sprzed czasów Mojżesza. Rozmawialiśmy o dacie Exodusu, która jest naprawdę sposobem na ustalenie daty Mojżesza, w zależności od tego, czy masz widok na wczesną, czy późną datę, Mojżesz będzie 1400–1200 pne, a jeśli spojrzysz na daty tych kodeksów prawnych biegną od 2000-1500 pne Jest więc pięć kodeksów prawnych, które są wyraźnie wcześniejsze niż to, co można nazwać Kodeksem Przymierza w Księdze Wyjścia 20-23.

Następnie to, co zrobiliśmy ostatnim razem: przyjrzelśmy się jednemu przykładowi porównania prawa z Kodeksu Przymierza z jednym z praw Eszunny, w sprawie ubodzenia wołów, w szczególności werset 35 Księgi Wyjścia 21 porównaliśmy z prawem 53 Kodeksu z Eszunny. Jest prawie identyczny, trochę inaczej sformułowano, ale sposób potraktowania problemu obrzynania wołów jest na pewno podobny. Wspomniałem o tym pod koniec naszej ostatniej sesji. Stawia pytanie, jaki jest związek między sformułowaniem prawa w Kodeksie Przymierza z Księgi Wyjścia 20-23 a

sformułowaniem praw w starożytnych kodeksach prawa bliskowschodniego.

Pod koniec godziny zasugerowałem, że moim zdaniem nie ma powodu do wniosku, że nie jest możliwe, aby Pan wziął do sformułowania praw Księgi Przymierza świadomość, wiedzę i znajomość Mojżesza z ówczesne tradycje prawne. Jeśli cofniesz się, jak wspomniałem, do Księgi Wyjścia 18:16, gdzie Mojżesz spotyka na pustyni swojego teścia Jetro, a Jetro radzi mu, aby ustanowił sędziów nad tysiącami, setkami, dziesiątkami itd. ciężkie przypadki miały przyjść do Mojżesza. Czytamy w wersecie 16 Księgi Wyjścia 18, Mojżesz mówi: „Kiedykolwiek mają spór, jest on przedstawiany mnie. Ja decyduję między stronami i informuję je o Bożych dekretach i prawach”. Mojżesz informuje Izrael o Bożych dekretach i prawach przed Synajem i niezależnie od tego, w jaki sposób to zrobił, jest to prawdopodobnie podobne do tego, co dzieje się w formułowaniu praw Księgi Przymierza. Tak więc, kiedy czytasz w Księdze Wyjścia 21:1: „Oto prawa, które masz im przedłożyć”, wydaje mi się, że mówi nam to, że te prawa mają boską sankcję, a Pan daje je Izraelowi przez Mojżesza i w tym procesie, biorąc pod uwagę w ich sformułowaniu wiedzę Mojżesza na temat tradycji prawnej jego czasów.

F. Contra Zapożyczanie z ANE [Starożytnego Bliskiego Wschodu] Kodeksy praw: różnice Powiedziawszy to, nie oznacza to, jak niektórzy próbują argumentować, materiał biblijny po prostu zapożyczony z niektórych innych starożytnych kodeksów prawnych. Myślę, że jeśli przyjrzy się uważnie, jest wiele różnic między Księgą Przymierza a starożytnymi kodeksami prawa Bliskiego Wschodu. Chcę przejść przez niektóre z tych różnic. Jeśli spojrzysz na swoje cytaty, na stronie 24, znajdziesz tam kilka akapitów z tomu zatytułowanego *Themes in Old Testament Theology*, napisanego przez Williama Dyrnessa. W dyskusji Dyrnessa na temat Księgi Przymierza wskazuje, że istnieje wiele sposobów, w jakie dosłowny materiał Księgi Przymierza jest znacznie lepszy od tego, co można znaleźć w tych innych starożytnych kodeksach praw. Jest nie tylko o wiele lepszy, ale pod wieloma względami wyraźnie się różni, mimo że istnieją punkty podobieństwa, takie jak zasada godzenia wołów. Zauważ, że mówi on – to jest strona 24 cytatów – „Powierzchowne podobieństwo prawa ST do innych kodeksów

prawnych jest niezaprzeczalne i pouczające jest pytanie, jaki może być związek między nimi.

Bóg, a nie król, jako prawodawca Widzieliśmy już, że w Izraelu to Bóg, a nie król, był prawodawcą. To postawiło ideę prawa w wyjątkowej perspektywie. W pewnym sensie całe prawo ST było religijne. Izrael miał głębokie wycucie tej różnicy: Mojżesz pyta w Księdze Powtórzonego Prawa 4:8: „Któryż wielki naród ma prawa i zarządzenia tak sprawiedliwe, jak całe to prawo?” Wiedzieli, że Bóg „nie postąpił w ten sposób z żadnym innym narodem” (Psalm 147:20). Ale jednocześnie uderzające są również podobieństwa z sąsiednimi kodeksami prawnymi. Odzwierciedlają one nie masowe zapożyczenie, ale” i są to słowa Rolanda DeVaux, który był francuskim znawcą Starego Testamentu, „wpływ jednego szeroko rozpowszechnionego prawa zwyczajowego”. Innymi słowy, istniał bardzo rozpowszechniony rodzaj zwyczajowej tradycji tamtego okresu. „Zbadajmy ten związek bardziej szczegółowo.

1. Potępienie bałwochwalstwa Po pierwsze, ponieważ prawo ma chronić związek przymierza, bałwochwalstwo jest surowo potępiane. Wyjścia 20:23”. Zwróć uwagę w Księdze Wyjścia 20:23: „Nie czyńcie bogów, aby byli obok mnie. Nie czyńcie sobie bogów ze srebra ani bogów ze złota”. A w Księdze Wyjścia 22:20: „Każdy, kto składa ofiary innemu bogu niż Jahwe, musi zostać zniszczony”. Tak więc bałwochwalstwo jest potępione.

2. Szanuje się życie Po drugie, szanuje się życie. Spójrz na to, co mówi Dyrness: „Ponadto życie jest postrzegane jako należące do Boga” – wracając do Rodzaju 9:5, „Człowiek jest stworzony na obraz Boga”, co odróżnia człowieka w wyjątkowy sposób od innych żywych stworzeń – „aby, gdy wół zabije człowieka, nie można było jeść jego mięsa, Wyjścia 21:28 i 32). W efekcie kara śmierci nie jest nawet w przybliżeniu tak powszechna jak w przypadku kodeksu Hammurabiego. Tam żona, która nie pilnuje swojej własności, zostaje wrzucona do rzeki; rabunek jest karany śmiercią, podobnie jak

składanie fałszywych zeznań na rozprawie. Rzeczywiście, ogólnie rzecz biorąc, kara przewidziana w ST wykazuje powściągliwość w rażącej brutalności”. To jest drugi punkt pod literą e, „życie jest szanowane”. Istniała spora liczba przestępstw, za które można było żądać dożywocia, w Starym Testamencie były przestępstwa zagrożone karą śmierci, ale znacznie mniej niż to, co można znaleźć w innych pozabiblijnych kodeksach prawa.

3. Kary okazują powściągliwość Po trzecie, kary okazują powściągliwość. Ogólnie rzecz biorąc, kodeksy prawa biblijnego są znacznie bardziej powściągliwe niż kodeksy prawa pozabiblijnego, a coś, co szczególnie wyróżnia się w związku z tym, to brak okaleczeń fizycznych. Jeśli spojrzysz na kodeks Hammurabiego, prawo 192 mówi: „Jeśli adoptowany syn szambelana lub adoptowany syn wyznawcy powiedział do swojego przybranego ojca lub przybranej matki: „Nie jesteś moim ojcem, nie jesteś moją matką”, Co mają zrobić? „Obetną mu język”. Okaleczenie, tego rodzaju tradycja była wciąż żywa w niektórych kulturach Bliskiego Wschodu. Prawo 193: „Jeżeli adoptowany syn szambelana lub adoptowany syn wyznawcy identyfikuje swoje własne pochodzenie i zaczyna nienawidzić swojego przybranego ojca lub przybranej matki i udaje się do swojego domu ojcowskiego”, co mają zrobić? „Wyłupią mu oko”. Prawo 205: „Jeżeli starszy niewolnik uderzy wodza członka arystokracji, odetną mu ucho”. Prawo 218: „Jeżeli lekarz przeprowadził poważną operację na seniorze lancetem z brązu i spowodował śmierć seniora lub otworzył oczodół seniora i zniszczył oko seniora, odetną mu rękę”. Więc jeśli jesteś chirurgiem i spartaczyłeś swoją pracę, możesz stracić rękę. Ale tego rodzaju rzeczy, okaleczenia fizyczne, są dość widoczne w tych starożytnych prawie wschodnich kodeksach. Nie znajdziesz tego, kiedy czytasz biblijne kodeksy prawa.

4. Wyróżnienia klasowe nie są widoczne – sprawiedliwość Po czwarte, różnice klasowe nie są widoczne. Na środku strony na stronie 24 Dyrness mówi: „Fakt, że wszyscy stali jednakowo w obecności Boga w związku przymierza, uniemożliwił im rozpoznanie rozróżnienia klasowego w ich prawie. Nie ma jednego prawa dla wolnych i

innego dla niewolników. Rzeczywiście, niewolnicy szukają szczególnej ochrony w prawie przed okrutnymi i wymagającymi panami”. Tak więc różnice klasowe nie są widoczne. Są widoczne w tych innych kodeksach prawnych. W kodeksach prawa biblijnego niewolnicy są chronieni przed nadużyciami. I znowu, jak Dryness mówi dalej: „Dla kontrastu, większość prawie wschodnich kodeksów przewiduje różne kary dla osoby zależnej od jej pozycji życiowej: „Kodeks Hammurabiego 203: Jeśli ktoś o statusie obywatelskim uderzył w policzek równego sobie” zapłaci jedną minę srebra”. Ale zwróćcie uwagę na następane prawo: „Jeżeli poddany obywatela uderzy obywatela w policzek, obetną mu ucho”. Zatem płacisz grzywnę jeśli masz wyższą pozycję społeczną; tracisz ucho, jeśli masz niższą pozycję społeczną. Tak więc niewolnicy są chronieni przed nadużyciami w tekście biblijnym.

5. Niemoralność karana: Małżeństwo chronione Niemoralność jest surowo karana, aw związku z tym małżeństwa są chronione lub strzeżone. Dryness mówi: „Ponieważ małżeństwo jest szczególnie ważne w oczach Boga i przez Niego ustanowione, wszelkie wykroczenie przeciwko czystości podlega surowej karze. Podczas gdy rozwiązłość jest karana w wielu starożytnych kodeksach prawnych, poza ST istnieją wyjątki, które są dozwolone przez prawo. Ale w ST, jeśli niewolnica jest traktowana niewłaściwie, należy ją traktować tak, jakby była żoną, Wyjścia 21: 7-11. Jeśli mężczyzna uwiedzie dziewczę, ta zostanie jego żoną (Wj 22,16). W przeciwnym razie cudzołóstwo i wszeteczeństwo są karane śmiercią. Ostrożne instrukcje w Księdze Kapłańskiej dotyczące właściwych stosunków między mężczyzną a kobietą są poprzedzone ostrzeżeniem, że nie powinni czynić tego, co czyniono w Egipcie, dokąd byli, ani tego, co czyniono w Kanaanie, dokąd szli”. Widzisz, praktyki Kananejczyków w zakresie relacji między płciami były radykalnie różne od tego, co znajdujemy w Księdze Kapłańskiej. „Instrukcje kończą się apelem, aby nie kłaść się tymi praktykami, ponieważ „Ja jestem Pan, twój Bóg” (Księga Kapłańska 18:30). Ostatecznie więc nawet relacje międzyludzkie miały odzwierciedlać charakter Boga i dlatego nigdy nie powinny być rozumiane wyłącznie w kategoriach doraźnych. Niewierność w całym ST była tak okropnym grzechem, że Bóg posłużył się

nią, aby zilustrować głębię niewierności Izraela wobec niego.

6. WORA [Wdowy, Sieroty, Cudzoziemcy] Chronione [Zdj. filmy Harbina]

I wreszcie, wdowy, sieroty i obcy są chronieni. Słabi członkowie społeczeństwa są bardzo wyraźnie chronieni, a jak mówi Dyrness: „Szczególnie unikalne w prawie ST są liczne przepisy dotyczące nieznanego lub obcego oraz tych, którzy są upośledzeni w taki czy inny sposób. Były nauki dla niewidomych i głuchych, dla wdów i sierot i dla biednych. Obcy zostali wybrani do ochrony przed uciskiem, ponieważ, jak wyjaśniono, „powinniście zrozumieć serce obcego, ponieważ byliście przybyszami w Egipcie”. Bóg szczególnie troszczył się o pokrzywdzonych, o których mówi: „Jeśli... będą do mnie wołali, na pewno wysłucham ich wołania” (Wj 22,23). Niemal można usłyszeć słowa Chrystusa: „Błogosławieni jesteście ubodzy, albowiem do was należy królestwo Boże” (Łk 6,20). W ST nie uważa się ubóstwa za cnotę, ale uznaje się tam, jak niesprawiedliwy jest upadły porządek, a ci, którzy są szczególnymi ofiarami jej niesprawiedliwości, dają ludowi Bożemu zesłaną z nieba okazję do wyrażenia miłosierdzia samego Boga”. Jeśli spojrzysz na Księgę Wyjścia 22:21-22, tylko dla przykładu, przeczytasz tam: "Nie znęcaj się nad przybyszem ani go nie uciskaj, bo byliście przybyszami w Egipcie. Nie wykorzystuj wdowy ani sieroty. Jeśli uczynicie, a oni wołają do mnie, na pewno usłyszę ich wołanie, rozgniewam się i zabiję was mieczem, wasze żony zostaną wdowami, a wasze dzieci zostaną sierotami”. Tak więc należało to potraktować bardzo poważnie, tak jak należy chronić wdowy, sieroty i obcych

7. Wysoki stopień humanitarnej troski Z pewnością można dostrzec różnice między prawem biblijnym a prawami zawartymi w innych starożytnych kodeksach prawa Bliskiego Wschodu Przyjrzelśmy się niektórym konkretnym różnicom. Jeśli uogólnisz, myślę, że możesz powiedzieć, że istnieje różnica w duchu religijnym, istnieje wysoki stopień troski humanitarnej, a terminologia prawnicza, a także kolejność i treść są różne. Tak więc, mimo że w Kodeksie Przymierza są punkty, w których widać odbicie tradycji

prawnej tego konkretnego okresu i kultury, różnice te są tak wyraźne, że myślę, że jest całkiem jasne, że nie ma bezpośredniego zapożyczenia z pozabiblijnego kodeksy prawne, które są zaangażowane w tworzenie Księgi Przymierza lub sformułowanie praw Księgi Przymierza. Istnieje wiele praw, które nie znajdują odpowiednika w pozabiblijnych kodeksach praw. 8. Raczej pośrednie niż

bezpośrednie Związek z kodeksami prawa ANE Myślę więc, że wniosek, jaki należy wyciągnąć w kwestii związku między Księgą Przymierza a innymi kodeksami prawa starożytnego Bliskiego Wschodu, jest taki, że istnieje związek, ale raczej pośredni niż bezpośredni. Myślę, że sens Księgi Wyjścia 21:1: „Oto prawa, które macie im przedłożyć”, polega na tym, że są to prawa, które Bóg chciał, aby miał jego lud w tym konkretnym momencie, gdy są ustanawiane jako Jego przymierze ludzie. Księga Przymierza jest wyjątkowa pod względem swojego boskiego autorytetu i planu. Ale jednocześnie jest zakorzeniona w koncepcjach prawnych z dnia, w którym została napisana. Myślę, że to właśnie znajdujemy w sposobie, w jaki Bóg przemawia do swego ludu; Przychodzi do nich w języku, formach myślowych, ideach, instytucjach, które są im znane, a prawa te nie różnią się pod tym względem od innych instytucji, jakie można znaleźć w Izraelu.

Myślę, że chodzi o to, aby kara za dane przestępstwo była współmierna do wagi przestępstwa. Innymi słowy, surowość kary ma być zrównana z surowością przewinienia, oko za oko, ząb za ząb. W kodeksie Hammurabiego, gdy ktoś zrobi coś nieistotnego, traci ucho, oko lub rękę. Istnieje rozbieżność między karą a przewinieniem. Zazwyczaj nawet za przypadkową śmierć nie grozi za to żadna kara. Przepadekowa śmierć jest uregulowana w materiale biblijnym. W przypadku przypadkowej śmierci kara śmierci nie byłaby wykonywana. To morderstwo z premedytacją, za które jest egzekwowane. Generalnie byłaby jakaś kara. Powiedzmy, że ktoś zranił się, no cóż, czyjeś oko, nie bierzemy tego dosłownie – nie zabraliby mu oka. Zapłaciłby grzywnę, gdyby coś zrobił, ale to wszystko. Ale nie byłoby fizycznego okaleczenia.

F. Przymierze formalnie ratyfikowane – Wyjścia 24:1-11

Przejdźmy do f, „Przymierze formalnie ratyfikowane – Wyjścia 24:1-11”. Po przedstawieniu tego materiału przeczytasz w wersecie 3: „Kiedy Mojżesz poszedł i oznajmił ludowi wszystkie słowa i prawa Pana, odpowiedzieli jednym głosem: 'Wszystko, co Pan powiedział, uczynimy'. Następnie Mojżesz spisał wszystko, co powiedział Pan. Wstał wcześniej następnego ranka, zbudował ołtarz u podnóża góry i postawił dwanaście kamiennych słupów reprezentujących dwanaście plemion Izraela. Potem posłał młodych Izraelitów, którzy złożyli ofiary całopalne, złożyli w ofierze młode cielce jako ofiary biesiadne dla Pana. Mojżesz wziął połowę krwi i wlał do czasz, a drugą połowę pokropił ołtarz. Potem wziął Księgę Przymierza” – pytacie, dlaczego ten materiał od 20 do 23 nazywa się Księgą Przymierza, tytuł, a właściwie etykieta pochodzi z tego wersetu 7: „Wziął Księgę Przymierza”, wziął ten legalny materiał, „i przeczytał go ludziom. Odpowiedzieli: „Zrobimy wszystko, co powiedział Pan”. Będziemy posłuszni. Następnie Mojżesz wziął krew, pokropił nią lud i powiedział: „To jest krew przymierza, które Pan zawarł z wami zgodnie ze wszystkimi tymi dziełami”. Mojżesz i Aaron, Nadab i Abihu oraz siedemdziesięciu starszych Izraela weszli i ujrzeni Boga Izraela. Pod stopami miał coś w rodzaju chodnika z szafiru, czystego jak samo niebo. Ale Bóg nie podniósł ręki na tych przywódców Izraelitów. Widzieli Boga, jedli i pili”.

1. Kluczowe elementy przymierza Teraz jest to ratyfikacja przymierza i otrzymujemy kluczowe elementy ceremonii ratyfikacji przymierza, które pojawiają się w tym opisie Księgi Wyjścia 24:3-11. Masz dokument przymierza wspomniany w wersecie 4 i 7: „Mojżesz spisał wszystko, co Pan powiedział... przeczytał to ludowi”. Masz postanowienia przymierza, o których mowa w wersecie 3: „Opowiedział ludowi wszystkie słowa i prawa Pana”. I masz przysięgę przymierza w wersecie 3 i wersecie 7, gdzie ludzie mówią: „Wszystko, co Pan powiedział, zrobimy”. Zauważ, że przysięgę składa lud. Przysięgi nie składa sam Pan. Ludzie składają przysięgę. To przywodzi na

myśl zaobserwowaną i często opisywaną różnicę między tak zwanym przymierzem obietnicy a przymierzem prawa. Być może wspomniałem o tym wcześniej. W przymierzu obietnicy, takim jak przymierze Abrahamowe lub przymierze Dawidowe, Bóg składa obietnicę i składa przysięgę. Jeśli cofniesz się do ratyfikacji przymierza Abrahamowego, masz opis tego w Księdze Rodzaju 15. W tym rozdziale masz dymiący, ognisty piec, który porusza się między zabitymi połówkami zwierząt, w których Pan bierze, co Meredith Kline zawołał, samozły przysięgę: „Niech tak mi się stanie, jeśli nie dotrzymam obietnicy, którą złożyłem z wami”. W przymierzu prawa to lud złożył przysięgę, a w tym przypadku przymierze na Synaju jest przymierzem prawa i to Izraelici przysięgają czynić wszystko, czego Pan od nich wymaga.

2. Pokropienie krwią Kolejną rzeczą, na którą chcę zwrócić waszą uwagę, jest pokropienie krwią. Są ceremonie religijne, ofiary i pokropienie krwią. Spójrz na swoje cytaty, strona 27, o pokropieniu krwią. To jest od JA Moytera. Powiedział: „T krew ruchy Pierwszy ku Bogu W przebłaganie, Ale Następnie, po drugie, w stronę człowieka. I On wziął the książka z the przymierze, I Czytać w nim _ przesłuchanie z the ludzie. I Oni powiedział, "Wszystko To the LORD ma mówiono, że będziemy Do, I Być posłuszny.' I Mojżesz wziął the krew, I posypane to na the ludzie.' NA co ludzie zrobił On posypać To? Na Co dokładny za chwilę zrobił To drobna ilość z krew zdarzać się? Na the za chwilę Kiedy Oni zaangażowany sobie Do A życie z posłuszeństwo. Pierwszy pochodzi the zobowiązanie Do posłuszeństwo według Do the Lord Bóg, 'Wszystko To the LORD ma powiedział My będzie Do, I My będzie Być posłuszny,' Następnie the drobna ilość z the krew w stronę człowieka. I Co robi To mieć na myśli? To oznacza To Tylko Jak the krew z the przymierze NA the jeden ręką ustanawia the relacja z pokój z Bóg przez przebłaganie, Więc NA the Inny ręką the krew z the przymierze utrzymuje the relacja z pokój z Bóg Do A ludzie Kto Czy zaangażowany Do chodzić W posłuszeństwo. Bóg wie To the ludzie Czy wyznając poza ich wytrzymałość: 'Oni Posiadać Dobrze powiedział W Co Oni Posiadać powiedział. O To Tam był taki jakiś serce W ich, To Oni zrobiłbym... trzymać Wszystko Mój przykazania zawsze.' (

Powtórnego Prawa 5:28 i następne) Ale Oni Czy wyznając poza ich umiejętność. 'Bardzo Dobrze,' mówi Bóg, 'I będzie robić A zaopatrzenie Do ich.' The To samo krew Który ma zrobiony pokój z Bóg będzie trzymać pokój z Bóg. Jak Oni chodzić W the sposób z posłuszeństwo, the krew Jest dostępny Do A ludzie zaangażowany Do przestrzegać. Jak Oni potknąć się I jesień, Więc the przymierze krew będzie Być dostępny Do ich." Dostajesz więc tutaj ceremonię ratyfikacji przymierza, w tym te elementy, które są charakterystyczne dla takich ceremonii ratyfikacji przymierza.

2. Porównanie traktatów międzynarodowych

Przejdźmy do punktu 2. Jest to swego rodzaju dyskusja w nawiasach, którą wstawiam tutaj, ponieważ uważam, że jest to odpowiednie miejsce do jej omówienia, a jest to temat każdego starożytnego wasala z Bliskiego Wschodu traktaty i przymierze na Synaju. To dość duży problem, który ma wiele implikacji. Więc chcę to z tobą przepracować. Cały pomysł porównywania biblijnego materiału przymierza z międzynarodowymi traktatami starożytnego Bliskiego Wschodu, który jest dziś dość powszechny w literaturze, był nowym pomysłem w 1954 roku, kiedy George Mendenhall opublikował w *The Biblical Archaeologist* kilka artykułów zatytułowanych „*Prawo i Przymierze w Izraelu i na starożytnym Bliskim Wschodzie*”. Ten artykuł znajduje się w twojej bibliografii, jeśli zajrzysz pod ten nagłówek w swojej bibliografii. Podstawową ideą argumentacji Mendenhalla było to, że można zaobserwować uderzające podobieństwa między gatunkiem literackim przymierza biblijnego a gatunkiem literackim niektórych traktatów bliskowschodnich, zwłaszcza tych dotyczących imperium hetyckiego. To był nowy pomysł. Ten artykuł jest jednym z tych niezwykłych artykułów, które są przełomowe w tym sensie, że stworzyły całą dziedzinę badań, i są książki i książki oraz artykuły i artykuły z drugiej połowy XX wieku, które wyszły z powołania Mendenhalla uwagę na literackie, strukturalne podobieństwa między niektórymi hetyckimi traktatami a biblijnym materiałem przymierza. Te hetyckie traktaty obowiązywały od lat; zostały odkryte na początku XX wieku, a wiele z nich zostało

opublikowanych w latach 1920-1930. Ludzie je oglądali, byli świadomi ich treści, ale nikt nie zauważył strukturalnej paraleli między hetyckimi traktatami a literacką strukturą biblijnego materiału przymierza. Powstał więc nowy kierunek studiów.

A. Traktaty hetyckie

Przejdźmy do „traktatów hetyckich”. Traktaty hetyckie pochodzą z tak zwanego imperium nowohetyckiego i były dokumentami sformułowanymi za panowania pięciu królów. Jest tam kilka interesujących nazwisk, wymienionych na slajdzie 22. Traktaty można podzielić na dwie grupy lub typy. Niektóre nazywane są traktatami wasalnymi, a inne parytetem traktaty. Traktat wasalny, który jest najpowszechniejszą formą, jest traktatem między stroną wyższą a stroną podrzędną. Czasami traktat wasalny nazywany jest traktatem suzerenskim. Suzeren był wielkim królem imperium hetyckiego, był nadrzędnym partnerem na mocy ustaleń traktatowych, podczas gdy wasal był partnerem gorszym. W traktacie suzerenskim lub wasalnym istnieje taka rozbieżność między dwoma partnerami traktatu, że tylko strona niższa jest zobowiązana przysięgą do przestrzegania postanowień traktatu. Więc wasal składa przysięgę. Jak powiedziałem, traktat wasalny lub suzerenski jest najpowszechniejszą formą traktatu z tego okresu.

Ale było kilka przykładów tak zwanego traktatu parytetowego. Najlepszym przykładem jest ten między Ramzesem II a Hattusilase III. Otóż Ramzes II jest tym Ramzesem z XIX ^{dynastii} Egiptu, o którym mówiliśmy, pasującym do późnej daty Exodusu. Ramzes zebrał armię i walczył z Hetytami w Syrii nad rzeką Orontes Rzeką. Doszło do starcia. Żaden z nich nie mógł tak naprawdę osiągnąć decydującego zwycięstwa, a to, co zrobili na zakończenie tej bitwy, to podpisanie traktatu parytetowego jako równy. W traktacie parytetowym obaj partnerzy składają przysięgę i zgodzili się nie ponownie angażować w bitwę. Egipt miał tam swój własny obszar na południu, a Hetyci mieli swój obszar na północy. Zawarli pakt o nieagresji, tak naprawdę to było.

B. Hetyckie traktaty suzeren/wasal i traktat przymierza Teraz, to z traktatami suzeren/wasal można znaleźć paralelę z biblijnym traktatem przymierza. Celem traktatu

zwierzchniego lub wasalnego, według Mendenhalla w tym artykule z 1954 r., było „ustanowienie trwałych relacji opartych na wzajemnym wsparciu między dwiema stronami, w których interesy hetyckiego władcy były nadrzędną i ostateczną troską”. Innymi słowy, w pewnym sensie ten traktat jest przysięgą. Hetycki suweren jest suwerenem i tak naprawdę jego interesy są strzeżone i chronione przez postanowienia tego traktatu. Traktat jest tak zwany „jednostronny”, to znaczy tylko gorszy partner jest związany przysięgą. Z tego powodu oznaczało to, że wasal musiał mieć dość duże zaufanie do hetyckiego zwierzchnika, że hetycki zwierzchnik zrobi to, co obiecał, i że wasal będzie miał obowiązek wywiązać się z warunków, które nałożył na niego suzeren. Jeśli przeczytasz te traktaty, przekonasz się, że ta idea zaufania między wasalami a wielkimi królami hetyckimi była czymś powszechnym i nie była bezpodstawną, ponieważ wielcy królowie hetyccy robili dobroczynne rzeczy dla wasala. Innymi słowy, hetycki król traktował wasala w pozytywny sposób i czynił dla niego dobre rzeczy. Nie było to więc ślepe zaufanie, ale zaufanie oparte na przeszłych doświadczeniach opiekuńczej i pomocnej ręki hetyckiego władcy.

C. Forma traktatów hetyckich: 6 elementów Przejdźmy do formy traktatu, jak widać na slajdzie 23. Istnieje około 16 lub 18 traktatów hetyckich, które zostały znalezione, a jeśli spojrzysz na literacki wzór, który je charakteryzuje, przekonasz się, że podążają za standardowym ustalonym wzorem. Istnieje sześć podstawowych elementów literackiego wzorca suzerenskich traktatów wasali. Za chwilę powiem coś o każdym z tych elementów. Jest preambuła, prolog historyczny, następnie podstawowe postanowienie, po którym następują szczegółowe postanowienia, po których następują świadkowie, a następnie błogosławieństwa i przekleństwa.

1. Preambuła Teraz, wraz z preambułą, masz imiona i tytuły hetyckiego władcy. Innymi słowy, preambuła identyfikuje autora traktatu – imię i tytuły hetyckiego władcy. Po nim następuje prolog historyczny i myślę, że można powiedzieć, że prolog historyczny jest prawdopodobnie najbardziej znaczącym elementem w strukturze formy traktatu.

Powodem, dla którego jest tak ważny, jest to, że nadaje ton i ducha stosunkom

traktatowym.

2. Prolog historyczny Prolog historyczny stanowi podsumowanie poprzedniego związku między wielkim królem a wasalem. Podkreśla się dobroczynne czyny wielkiego króla wobec wasala w przeszłości. Innymi słowy, hetycki król powie: „Zrobiłem dla ciebie to, to i to”. Staje się jasne, że nie jest to tylko jakaś stereotypowa formuła, która jest po prostu dołączona do wszystkich traktatów zawieranych przez wszystkich wielkich królów imperium hetyckiego, ponieważ wszystkie prologi historyczne są różne. Są specyficzne i są uważane przez osoby, które je studiowały, za życiorysy zawierające ważne informacje historyczne. Niektóre z nich są bardzo długie i szczegółowe, inne bardzo krótkie, ale opisują wydarzenia z przeszłości, w których uczestniczyli dwaj partnerzy traktatu. Pełnią funkcję uzasadnienia zarówno wdzięczności, jak i zaufania i poczucia obowiązku wasala wobec wielkiego króla.

Innymi słowy, wielki król mówi: „Zrobiłem to i to dla ciebie”, a kiedy przechodzisz do warunków, mówi: „Tego oczekuję od ciebie”. Wasal ma powód, by ufać wielkiemu królowi, ponieważ pomagał mu w przeszłości, ale ma także zobowiązania wobec wielkiego króla z powodu tego, co wielki król zrobił w przeszłości. Tak więc ten historyczny prolog pełni bardzo ważną funkcję w budowaniu ducha relacji między tymi dwiema stronami.

3. Postanowienia podstawowe Wchodzi to, całkiem naturalnie, w trzeci element formy traktatu. Trzecim elementem jest tak zwane podstawowe zastrzeżenie, czasami nazywane stwierdzeniem istoty sprawy. To dość krótka, ogólna klauzula, która podsumowuje obowiązek lojalności ze strony pomniejszego partnera traktatu wobec wielkiego króla, fundamentalny obowiązek lojalności. W jednym z traktatów, po historycznym prologu, jest to traktat Mursilisa z wasalem, ale ten podstawowy warunek brzmi: „Teraz dotrzymaj przysięgi króla i chroń władzę króla”. Jest twój obowiązek, są twoje podstawowe obowiązki. „Dotrzymaj tych przysięg, chroń potęgę wielkiego króla”. W innym traktacie Mursilisa z inną osobą z Ugarit mówi: „Ty, Nicknepha”, tak brzmi imię króla-wasala, „od teraz, aż do dni przyszłości, będziesz wierny królowi z Hatti”,

Taka jest struktura traktatów hetyckich. Mendenhall już w 1954 roku, kiedy napisał oryginalny artykuł wskazujący na tę strukturę, powiedział również, że w niektórych traktatach – nie we wszystkich traktatach, gdzie generalnie struktura jest spójna – w niektórych traktatach jednak, masz odniesienia do kilku innych dodatkowych elementów: formalna przysięga złożona przez wasalą, ceremonia ratyfikacji, formularz postępowania przeciwko zbuntowanemu wasalowi i po czwarte, postanowienie o złożeniu dokumentu traktatowego w sanktuarium wasalą z okresowym publicznym czytaniem. W niektórych traktatach również znajdują się odniesienia do niektórych z tych elementów.

C. Traktaty hetyckie z drugiego tysiąclecia różnią się formą od traktatów późniejszych, to jest b, „Forma traktatów wasalnych”. Mała litera c w twoim zarysie brzmi: „Traktaty hetyckie z drugiego tysiąclecia różnią się formą od traktatów późniejszych”. Kiedy mówię tutaj o późniejszych traktatach, mam na myśli zwłaszcza traktaty asyryjskie z VII wieku z czasów Asarhaddona i traktaty aramejskie z VIII wieku, które niektórzy nazywają Sefire. Tak więc traktaty hetyckie mają inną formę niż zbiór traktatów, które pojawiły się w VII i VIII wieku. Kiedy spojrzysz na traktaty Sefire tutaj (to traktaty aramejskie) i traktaty asyryjskie z Asarhaddon – ta tabela na slajdzie 28 jest adaptacją artykułu KA Kitchen w *Biblical Archaeology*. Oto struktura: tytuł, świadkowie, postanowienia i przekleństwa. Traktaty Sefire: tytuł, świadkowie, przekleństwa i zastrzeżenia. Porównujecie to z traktatem hetyckim i biblijnym materiałem przymierza, gdzie macie tytuł, prolog, postanowienia, depozyt, świadków, błogosławieństwa, przekleństwa.

Widzisz, istnieje inna struktura, a uderzającą rzeczą w traktatach asyryjskich i aramejskich z VII i VIII wieku jest brak historycznego prologu. W traktatach hetyckich masz historyczny prolog, ale w traktatach asyryjskich i Sefire nie ma go. Masz tytuł, autora traktatu, postanowienia, świadków i klątwy. Oznacza to, że masz bardzo ostry ton, szczególnie w traktatach asyryjskich. Sformułowanie jest bezwzględnym narzuceniem asyryjskiej władzy nad jakimś państwem wasalnym. Nie ma śladu żadnych życzliwych

lub miłosiernych działań ze strony władcy asyryjskiego wobec wasala w poprzednim związku. Nie ma podstaw do zaufania; nie ma nic, co zasługiwałoby na lojalność, wdzięczność, wdzięczność wobec wielkiego króla. To, co tu znajdziesz, to deklaracja zobowiązań nałożonych na wasala za pomocą straszliwych klątw, jeśli wasal tych zobowiązań nie przestrzega. Wtedy zauważasz, że nie ma błogosławieństw, są tylko przekleństwa. Więc widzicie, jeśli spojrzycie na hetycką strukturę, gdzie macie ten historyczny prolog, który opisuje życzliwe działania wielkiego króla wobec wasala, i który obejmuje zarówno błogosławieństwa, jak i przekleństwa, macie zupełnie inny ton lub ducha w stosunki między partnerami traktatowymi.

D. Traktaty i przymierze biblijne Powiedziawszy to, pozwól mi wrócić; zauważ w zarysie, że c było „traktaty hetyckie różnią się formą od tych późniejszych traktatów”, ale d oznacza „traktaty i przymierze biblijne”. Jeśli przyjrzesz się hetyckiej strukturze, a następnie przyjrzesz się materiałom biblijnego przymierza – jest wielu ewangelicznych uczonych, którzy nad tym pracowali i nie chcę poświęcać temu dużo czasu, więc możesz przedyskutować dokładnie, jak zważyć to wyszło, ale użyłem tutaj KA Kitchen i JA Thompson. Możesz poszukać ich pism w swoich bibliografiach. Kiedy dochodzimy do materiału biblijnego, przymierze jest oczywiście ustanowione na Synaju, tam właśnie jesteśmy w Księdze Wyjścia; to przymierze zostało odnowione czterdzieści lat później po wędrówce po pustyni na równinach Moabu.

Odnowienie przymierza w Księdze Powtórzonego Prawa, Jozuego 24 i 1 Samuela 11-12

Księga Powtórzonego Prawa jest w rzeczywistości dokumentem odnowienia przymierza. Wydaje się, że przymierza, które dotyczyły szczególnie następstwa przywództwa, były zazwyczaj odnawiane w momencie zmiany przywództwa. Mojżesz jest bliski śmierci, kiedy przybywa na równiny Moabu. Dlatego jednym z powodów odnowienia przymierza w tym momencie było zapewnienie przejścia przywództwa od Mojżesza do Jozuego. Dochodzi się do tego, co niektórzy nazywają „sukcesją dynastyczną”. Kiedy przywódca wasala zmarł, a ty miałeś sukcesję, nastąpiło odnowienie

traktatu z wielkim królem. Więc tutaj masz Mojżesza i Jozuego, i jeśli uważnie przeczytasz Księgę Powtórzonego Prawa, poświęcono temu następstwu wiele uwagi. Ceremonia odnowienia przymierza jest właściwa. Kiedy dochodzisz do końca Księgi Jozuego, Jozuego rozdział 24, Jozue jest w punkcie śmierci i gromadzi cały Izrael w Sychem, gdzie Izrael ponownie odnawia swoją wierność Panu w momencie przejścia przywództwa od Jozuego w okres Sędziów. Myślę, że celem tych odnowień było zapewnienie ciągłości przymierza w okresie przejściowym w przywództwie.

Masz więc przymierze ustanowione w Księdze Wyjścia, odnowione w Księdze Powtórzonego Prawa i odnowione w Jozuego 24 w momencie śmierci Jozuego. Kolejne odnowienie przymierza to 1 Sm 11 i 12, gdzie w czasie przejścia od Sędziów do monarchii – nastąpiła istotna zmiana w strukturze przywództwa teokracji. Ustanawianie władzy królewskiej odbywa się w Gilgal podczas ceremonii odnowienia przymierza. Więc kiedy patrzysz na Księgę Wyjścia, możesz spojrzeć na Księgę Powtórzonego Prawa, możesz spojrzeć na Jozuego 24, możesz spojrzeć na 1 Samuela 12, i odkryjesz, że te elementy hetyckiej formy traktatu pojawiają się dość wyraźnie we wszystkich tych materiałach biblijnych . To, co Kitchen i Thompson zrobili tutaj na slajdzie 25, to wzięcie tych elementów: wstęp, Kitchen znajduje to w Księdze Wyjścia 21, we fragmencie z Księgi Wyjścia, Thompson w Księdze Wyjścia 19:3 do 20:2a; w Księdze Powtórzonego Prawa 1:1-5, w Księdze Jozuego 24:2 i tak dalej z historycznym prologiem, podstawowymi postanowieniami, szczegółowymi postanowieniami, świadkami, przekleństwami i błogosławieństwami.

Świadkowie Rozróżnienie Uwaga ze świadkami, różnica polega na tym, że nie masz bóstw jako świadków. W Księdze Wyjścia 24:4 czytamy: „Mojżesz spisał wszystko, co powiedział Pan. Wstał wcześniej rano, zbudował ołtarz u podnóża góry, postawił dwanaście kamiennych słupów reprezentujących dwanaście plemion Izraela”. Byli świadkowie, dwanaście kamiennych słupów. Jeśli pójdziesz na przykład do Księgi Jozuego 24:27, przeczytasz: „Patrzcie — powiedział do całego ludu — ten kamień będzie świadkiem przeciwko nam. Usłyszał wszystkie słowa, które Pan do ciebie powiedział.

Będzie to świadectwem przeciwko tobie, jeśli nie będziesz wierny swemu Bogu”. W Księdze Powtórzonego Prawa Mojżesz powołuje niebo i ziemię na świadków traktatu, jaki Izrael zawarł z Panem. A więc macie świadków, macie przekleństwa i błogosławieństwa.

Traktat Wielkiego Króla

Meredith Kline Tak więc, wracając do oryginalnego artykułu Mendenhalla, rzeczą, na którą Mendenhall zwrócił uwagę, była struktura traktatów hetyckich, a następnie zastanawia się nad bardzo podobnymi strukturami w biblijnym materiale przymierza. Meredith Kline, która jest ewangeliczką, która wykonała wiele pracy nad analogią między hetyckimi materiałami traktatowymi a biblijnymi materiałami przymierza, napisała książkę zatytułowaną *Traktat o Wielkim Królu*, i ta książka była omówieniem tej analogii między Traktaty hetyckie i materiały biblijne przymierza, ale jednocześnie komentarz do Księgi Powtórzonego Prawa. Kiedy nadaje tytuł tej księdze *Traktat Wielkiego Króla*, zasadniczo mówi, że Księga Powtórzonego Prawa jest dokumentem przymierza. Jest to traktat wielkiego króla, a wielkim królem jest Jahwe. Nakreśla Księgę Powtórzonego Prawa, jak sądzę słusznie, w sposób odzwierciedlający strukturę traktatu; widzicie, jest preambuła, prolog historyczny, postanowienia, Wielkie Przykazanie, konkretne przykazania, bardziej szczegółowe, sankcje, ratyfikacje przymierzy, w tym błogosławieństwa i przekleństwa. Istnieje również ciągłość przymierza dynastycznego osadzania – jest to przejście w przywództwie między Mojżeszem a Jozuem. Myślę, że Kline wykonał dobrą robotę, pokazując, jak Księga Powtórzonego Prawa odzwierciedla formę traktatu.

Kline i Powtórzonego Prawa Kline w swojej książce „*Traktat Wielkiego Króla*” zwraca uwagę na pewne implikacje wynikające z podobieństwa hetyckiej formy traktatu i biblijnego materiału przymierza. Spójrz na swoje cytaty, strona 28, akapit A. Mówi on: „Pozycja, za którą należy się tu bronić, jest taka, że Księga Powtórzonego Prawa jest dokumentem odnowienia przymierza, który w swojej całej strukturze wykazuje klasyczną

formę prawną traktatów o zwierzchnictwie z epoki mojszowej. W świetle zebranych obecnie dowodów wydaje się bezdyskusyjne, że Księga Powtórzonego Prawa, nie w postaci wyimaginowanego oryginalnego rdzenia, ale właśnie w integralności swojej obecnej formy, jedynej, na którą istnieją jakiegokolwiek obiektywne dowody, przedstawia struktury starożytnych traktatów o zwierzchnictwie w jedności i kompletności ich klasycznego wzorca”. Teraz zauważysz, że on mówi o Księdze Powtórzonego Prawa w jej obecnej formie; innymi słowy, w strukturze całości książki, a nie w postaci jakiegoś wyimaginowanego, oryginalnego rdzenia. W ciągu ostatniego stulecia typowym dla krytycznych uczonych było twierdzenie, że Księga Powtórzonego Prawa jest późną kompozycją i że jej pierwotnym rdzeniem były rozdziały od 12 do 26, a następnie rozdziały od 1 do 11 zostały dodane później, rozdziały od 27 do 34 zostały dodane jeszcze później, a wszystko to było znacznie późniejsze niż czasy Mojżesza. Teraz widzicie, co mówi Kline, że Księga Powtórzonego Prawa odzwierciedla strukturę literacką w całej swojej kompozycji, nie w jakimś oryginalnym rdzeniu z dodanym materiałem na początku i na końcu, ale jako oryginalna kompozycja. Mówi: „To, że powinno istnieć pewne wzbogacenie oratorskie i literackie tradycyjnej formy prawnej, jest naturalne, biorąc pod uwagę kaliber autora i wielkość okazji.

I oczywiście adaptacja pojęciowa jest nieunikniona przy przyjmowaniu powszechnych formalnych środków wyrazu wyjątkowego objawienia Boga w Piśmie Świętym”. Innymi słowy, hetycka forma traktatu nie została po prostu przeniesiona w jakiś mechaniczny sposób do materiału Księgi Powtórzonego Prawa. Istnieje pewna swoboda, z jaką ta forma jest używana, i oczywiście istnieje ogromna różnica między ludzkim królem narzucającym traktat wasalowi a Bogiem, który zawiera przymierze ze swoim ludem, więc są pewne różnice. Ale ogólna struktura jest taka sama i kończy stwierdzeniem: „Niezwykły jest szczegółowy zakres, w jakim Bóg wykorzystał ten instrument prawny ludzkich królestw do określenia i zarządzania swoim własnym odkupieńczym panowaniem nad swoim ludem”. Innymi słowy, oto kolejny przykład tego, jak Bóg przemawia w prawnych formach czasu, w którym zostało dane to objawienie, z którym zostało ustanowione Przymierze. Używa czegoś, co było znane

ówczesnym ludziom, aby uporządkować relacje między nim a jego ludem.

Teraz Kline opracowuje dalsze niektóre implikacje tego. Pierwsza to implikacja dotycząca daty Księgi Powtórzonego Prawa. Spójrz na akapit B na dole strony 28 w swoich cytatach. „Nie wolno pomijać znaczenia nowych dowodów dla kwestii starożytności i autentyczności Księgi Powtórzonego Prawa. Rodzaj dokumentu, z którym utożsamiano Księgę Powtórzonego Prawa, nie wywodzi się z jakiejś powtarzającej się sytuacji rytualnej. Traktaty te były oczywiście przygotowywane na szczególne okazje historyczne. Konieczne jest zatem poszukiwanie odpowiedniego epizodu historycznego w życiu narodowym Izraela, aby zadowalająco wyjaśnić genezę traktatu deuteronomicznego. Nie analizując teraz wszystkich danych, z których jasno wynika, że adresatami był niedawno założony naród teokratyczny, zadalibyśmy tylko jedno pytanie: gdzie, czy to w czasach monarchicznych, czy przedmonarchicznych, z wyjątkiem tej samej okazji, do której nawiązuje Księga Powtórzonego Prawa, znaleźć historyczną sytuację, w której dwanaście plemion zostałyby wezwanych na przymierze, którego szczególnym celem było, jak widać celem traktatu Deuteronomicznego, zagwarantowanie kontynuacji dynastii (nie dawidowej) nad Izraelem? Innymi słowy, jest to kwestia sukcesji dynastycznej od Mojżesza do Jozuego i jest to ważny element Księgi Powtórzonego Prawa. Gdzie indziej by to pasowało, jak nie pod koniec życia Mojżesza? Mówi to jako implikację dla daty.

Traktaty i data Powtórzonego Prawa Następny akapit na górze strony 29: „Kolejny wskaźnik czasu powstania Księgi Powtórzonego Prawa stanowi ewolucja dokumentalnej formy traktatów zwierzchniczych. Wprawdzie dostępne dowody są nadal dość ograniczone, a różnic między istniejącymi traktatami nie należy wyolbrzymiać. Jest to rzeczywiście jeden gatunek, który spotykamy w czasach Starego Testamentu. Niemniej jednak widać zauważalną ewolucję. Na przykład tam, gdzie początek jest zachowany w traktatach Sefire i Nimrud z pierwszego tysiąclecia pne, nie jest to otwierająca umma traktatów hetyckich z drugiego tysiąclecia pne ani jej odpowiednik. Również w traktatach Sefire pozostaje tylko ślad sankcji błogosławieństwa, które są widoczne we

wcześniejszych traktatach, a sankcje w traktatach Asarhaddona polegają wyłącznie na przekleństwach. Najbardziej niezwykłą różnicą jest to, że prolog historyczny, charakterystyczna druga część traktatów z drugiego tysiąclecia, nie występuje już w późniejszych tekstach”. Rozmawialiśmy o tym przed chwilą.

Tak więc w następnym akapicie mówi: „W związku z tym, chociaż konieczne jest uznanie zasadniczej ciągłości wzorców między wcześniejszymi i późniejszymi traktatami, właściwe jest rozróżnienie traktatów hetyckich z drugiego tysiąclecia pnie jako „klasycznej” formy. I bez wątpienia Księga Powtórnego Prawa należy do klasycznego etapu tej dokumentalnej ewolucji. Jest to więc znaczące potwierdzenie *prima facie* argumentu przemawiającego za mojżeszowym pochodzeniem traktatu deuteronomicznego wielkiego króla”. Widzisz, co on argumentuje, jeśli spojrzysz na tę strukturę traktatów od trzeciego tysiąclecia do pierwszego tysiąclecia, na ponad dwa tysiące lat, struktura traktatów hetyckich, którą nazywa klasyczną formą traktatu, jest tym, co odpowiada biblijny materiał traktatowy. Jeśli cofniesz się do trzeciego tysiąclecia pnie, struktura jest zupełnie inna. Jeśli pójdziesz wcześniej, jest inaczej; jeśli pójdziesz później, jest inaczej. Myślę, że istnieje 16 lub 18 traktatów hetyckich; istnieje około 85 traktatów odzyskanych w okresie dwóch tysięcy lat, a jeśli na nie spojrzysz, zobaczysz, że struktury różnią się w czasie. Materiał biblijny odpowiada formie hetyckiej; forma hetycka pochodzi z epoki mojżeszowej – 1400 lub 1200 roku.

Idź później – tradycyjnym argumentem krytyków jest to, że Księga Powtórnego Prawa została napisana w VI^{lub} VII^{wieku}, pod koniec historii Izraela. Zwykle mówi się, że Księga Powtórnego Prawa pochodzi z czasów Jozjasza, 621 pnie, kiedy to księga praw została znaleziona w świątyni przez kapłana Chilkiasza, który zaniósł ją Jozjaszowi. Tradycyjny krytyczny pogląd jest taki, że księgą prawa była Księga Powtórnego Prawa; był przedstawiany jako Mojżeszowy, ale został napisany przez przywódców religijnych Jerozolimy w celu scentralizowania kultu w Jerozolimie w czasach Jozjasza. Tak więc późna data Księgi Powtórnego Prawa jest niemal jednogłośna wśród krytycznych uczonych. Księga Powtórnego Prawa ma być datowana na rok 621 pnie Kline mówi, że jeśli spojrzemy na formę literacką Księgi Powtórnego Prawa, to ta

forma jest zakorzeniona w latach 1200-1400, czasach Mojżesza, czasach wielkiego króla hetyckiego , a nie w czasie traktatów Esarhaddon, w VII^{wieku} pne

Więc to są implikacje dla daty. Powiedziałem wtedy, że istnieją również implikacje dotyczące sposobu transmisji. Będziemy musieli przyrzeć się temu następnym razem.

Przepisywane przez Chrisa Allisona
Z grubsza zredagowany przez Teda Hildebrandta
Ostateczna edycja autorstwa Katie Ells
Ponownie opowiedziane przez Teda Hildebrandta